

39
D. A. G.

DISSERTATIO PHILOLOGICA
DE

**VIRGA AARONIS
FLORIDA,**

Cujus

PARTEM POSTERIOREM,

*Suffragante Facultate Philosophica in Academia
Aurica,*

PRÆSIDE

VIRO MAXIME REVERENDO atq; CELEBERRIMO,

D. NO ISAACO ROSS,

S. S. L. L. PROFESS. REG. & ORD.

Bonorum disquisitioni modeste subjicit,

GEORGIUS HORNBERG,

PETROPOLITANUS.

DIE XXII. DECEMBER. ANNO MDCCLXII.

Horis ante meridianis consuetis

In AUDITORIO SUPERIORI.

A B O Æ,

Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

P. R.

A Son EXCELLENCE

MONSEIGNEUR LE COMTE

DE STROGONOW

Grand Chambellan de la Cour de Sa Majesté Im-
periale de toute la Russie, & Chevalier de l'
Ordre de S:te Anne.

MONSEIGNEUR.

Le zele plus qu'eclairé & le soin du bien & de la forte conservation de la Patrie, n'ont pas, non seulement animé toute la Nation Rusienne à un profond & durable respect envers Votre Excellence, Mais ils ont aussi gravé votre Nom dans les livres de l'immortalité. Mon esprit foible & tremblant tombe dans un etonnement plein de respect en considerant les qualités luisantes & excellantes, qui ont signé la grandeur de la Personne de Votre Excellence parmi les mortels. Les affaires eminentes & trop importantes de Votre Excellence devoient bien exciter en moi, du doute & de la crainte à hazarder à vous presenter ce petit ouvrage Academique, Mais comme la douceur & la generosité de votre Excellence sont assez marquées & connues par tout, &, dont particulièrement Mon cher
Pere

Pere a eu la Grace de jouir le plus souvent, j'ai été
elles encouragé & mis en liberté de Vous offrir ces
rudes lignes. Daignez donc, Monseigneur, recevoir
cet ouvrage immature pour marque de mon profond
respect. La toute Puissance Vous comble de benedi-
ctions dans toutes vos actions & les forces de sa main
Vous conduisent dans toutes vos voges! Veuille le jour
se lever fort tard, au quel notre chere Patrie sera
contrainte à perdre une lumiere, un appui & un bien-
fauteur aussi grand! C'est alors, que la Patrie aura
gagné son soubait, & moi une esperance, qui, dans
la plus grande joie, m'assurera de Votre Grace &
de Votre permission d'etre avec un tres profond
respect

MONSEIGNEUR
De Votre EXCELLENCE

e tres humble & tres obeïssant
serviteur

GEORG HORNBORG.

Hochwohlgeborne Statthalter

Über Wiburgsche Lehn/

Herr **MATTHIAS**
GIBERTOWSKY.

Gnädige Herr.

Es kan ein Land zeitlig nimmer Glückseliger seyn, als wen
es nebst Gottes Segen sich zu freuen hat über ein er-
leuchten und gerechten Man, der da ein zartes aussicht
hat, das die Geseze und alles andere zu befördern das Wohl-
seyn des Vaterlandes die gemachte Verfassung unverbrüchlig
soll nachgelebet werden, wen es so ist, so ist der Wiburgsche
Lehn das klaresten zeichen, so nun in vielen Jahren das Glück
regieret hat, und von einen milden Herren, als von den Hoch-
wohlgebohrne Herr Statthalter ist, Dessen angemerkte gerechtigt
feist

feit und andere leuchtende eigenschaften haben so eingenommen
aller hertzen, daß sie sich unablässig opfern in willigste gebet
für dero wolseyn auf den altar des allwissenden vorsehung; lassen
Euch das nicht wundern, Hochwohlgebohrne Herr Statthalter
daß ich samt meine Vaters hause den andern nachame in preisen
Dero Gnade. Hochwohlgebohrne Herr Statthalter; die unzehlige
wohlthaten, so daß ganze haus meines Vaters genossen sind,
sind die allervollkommensten motiven zu diesen unsern billigen streit,
dieses hat mich bewogen gethan, daß ich mir unterstanden habe
in tiefster demuth diese mageren zielen Euch auf zu opfern, welche
in kurzen abmahlen Aarons gründenden stab, so nehmen sich auf
dieses mit gewogener gnade zum zeichen von der tiefsten ehrerbie-
tung wo mit man erfüllet ist. GOTT laße Hochwohlgeborne
Herr Statthalter Dero tage viel und in aller glückseligkeit zu
beharren biß zu Dero letzten tage. Dieses ist mein unabhö-
rendes gebet, wo mit unablässigen ehrerbietigkeit verharre

Hochwohlgebohrne Herr Statthalterß

allerdemütigster diener
GEORGIUS HORNBORG.

Admodum Reverendo atque Præclarissimo

**D: NO BOGISLAO
HORNBOURG,**

Pastori Ecclesiæ in Jachimvara Vigilantissimo, Præposito districtus adjacentis Meritissimo, atque Assessori Consistorii Wiburgensis Adcuratissimo.

PARENTI INDULGENTISSIMO.

Quemadmodum rerum facies non semper est eadem, ita nec multorum parentum adfectus est idem, hoc est, ut pio justoque Animi ardore felicitatem liberorum suorum veram quærant promoveantque; alii precibus, pro salute liberorum fundendis, sed impensis non parcunt; alii utrisque satisfaciendis deficiunt; alii denique amore vesano, quod promovere deberent, destruunt. Tu vero, Pater Indulgentissime, precibus nunquam defuturis providæ Numinis curæ salutem nostram commendasti & adhuc indies commendas, continuis admonitionibus timorem DEI atque pietatem colendam nobis injungere, exemploque proprio efficacissime ad viam hanc felicissimam calcandam nos incitare

num-

nunquam intermisisti impensisque magnis studia nostra promovisti & quamdiu vivas, promovere pergas. Verba certe deficiunt & tota mentis acies obtunditur, quando animum ad perlustrandum amorem Tuum, Pater Optime, erga nos intensissimum adverto. Ne itaque mireris Parens Indulgentissime, quod eundem verborum ornatu depingere nec valeam, nec sine arrogantia nimia audeam. Ast licet verba viresque deficiant, nunquam tamen defutura sit voluntas, quæ me impellat ad preces DEO indefinenter nuncupandas. ut Te semper sospitet, incolumenque conservet. Sis, Pater Indulgentissime, ad longam Nestoræorum annorum seriem, mente vegeta, sis corpore valenti, sis denique quibusvis bonis cumulatissimus & tandem confecto hujus vitæ curriculo, vivas in electorum sedibus beatissimus. His votis quotidie continuandis permaneo Tuus,

PATER INDULGENTISSIME

filius obedientissimus

GEORGIUS HORNBORG.

Äreborne och Sögwälaktad
Handelsmannen i Wiborg,

Herr **HANS SAEHLS,**
Gunstige Morbroder:

Äreborne och Sögwälaktad
Fabriqueuren i Pettersburg,

Herr **OCTAVIUS
BARTHOLOMEUS
GORTS,**
Gunstige Swäger.

Äreborne och Sögwälaktad
Påst, Inspektoren i Tasvastehus,

Herr **MICHAEL
FURVELIN,**
Gunstige Swäger.

Ödra wälgjerningar / som mig tid efter annan
blifwit så ymnigt bewiste / äro wäl af större
mängd / än at min matta talegåfwa och wac=
klande siäder kunde wara til deras affskudning wu=
ren.

ren. Det är intet eller min affigt / utan at alle-
 nast til någon erkänsla / upoffra Eder / detta mitt
 omogna Academiska arbete / som med marta förs-
 gör afmålar Den Högste GUDens stora underverk
 i Aarons grönskande staf / såsom en afbild til vår
 Wärdaste Trälfares / ehuru föraktade / dock likwäl i
 Dess Upståndelse grönskande / Höga och Majestäteli-
 ga Person. Uptager och anser därföre min Wärdas-
 te Morbroder och mine Wärdaste Swågrar dessa
 magra rader såsom en tolf af den wördnad och
 högaktning / som i mitt hjärta skal blifwa warachtig
 och beständig. GUDs Mäktiga hand / som förmår
 allting göra / beledsage Eder här i tiden med en gröns-
 skande locka ! och efter en Christelig och wälsluten
 wandel försätte Edra dyrköpta själar uti en ewigt
 förnöjande sällhet ! Denna är min innerliga önskan /
 som outhärligen är

Min Wärdaste Morbroders
 och
 Mine Wärdaste Swågrars

Dömtule tjänare

GEORGIUS HORNBERG,



I. N. D.

PROOEMIUM.



Quemadmodum omnia maxima, minima in pandectis sacris revelata, si non ubique directe, saltem indirecte unum eundemque finem consequendum (salutem scilicet generis humani) intendunt; ita & sensus Scripturæ Sacræ non potest esse varius, sed tantum unicus, idemque literalis. Nam Scriptura Sacra est unicum illud medium, omnibus hominibus uri commune, ita & necessarium ad obtinendam salutem æternam. Quamobrem medium hocce DEUS vi sapientiæ suæ infinitæ non potuit non conformare ad perfectiones suas captivique accom-

modare hominum, quibus in salutem destinatum est, alioquin ageret contra sapientiam suam, quod impium foret cogitatu; aut si sensus scripturæ esset varius, homines eum evolvere non valerent, sed facile de rerum, ad salutem consequendam necessariorum, certitudine in dubitationem adducerentur, quod uti modo diximus, non congruit fini, quem DEUS maxime serio & sine fuce per revelationem rerum, in scriptura contentarum, unice obtinere cupit. Hinc, vel nobis non monentibus, quivis sine ullo negotio deprehendere potest sensum scripturæ nonnisi unicum eundemque litteralemque esse. Sed licet sensum revelationis non nisi unicum, id est, litteralem esse contendamus, tantum tamen abest, ut sensum mysticum rejiciamus, ut potius eundem simul stabiliamus, quia non est separatus & diversus a sensu literali; quippe qui (scilicet sensus mysticus) nihil aliud est, quam *ille conceptus, qui non proxime per verba sed per res vel personas verbis designatas, a Spiritu Sancto intenditur*, vid. Rambach. Institut. Hermeneut. fac. pag. 67. Vel, uti nonnulli volunt, accommodatio sensus literalis, quam Spiritus Sanctus per res verbis designatas ad significandam rem mysticam intendit. Vid. Budd. Theol. Dog. p. 117. sic quis est, qui ignoret, per serpentem æneum a Mose descriptum Christi in cruce exaltationem ex intentione Spiritus Sancti significari: injurius certe in Christum foret, qui id negaret, quum ipse hoc de se restetur, Joh. III: 14, 15. Ejusmodi exempla in Scriptura Sacra obvia sunt fere innumera quibus Spiritus

ritus Sanctus ipse explicat res in Veteri Testamento occurrentes esse mysticæ significationis, hoc est, ex ipsissima Spiritus Sancti intentione mystice intelligendas; adeo ut res non possit non esse posita inter omnes sanos extra omnis dubitationis aleam. Instituti ratio non fert, ut his enodandis & demonstrandis simus multi; sufficit vel verbo attingere tantum, dari in Scriptura Sacra loca quam plurima, quæ mystice sunt exponenda & inter hæc etiam locus Num. XVII: 8. ubi Virga Aaronis florida describitur, cujus historiam frater meus pluribus, in Dissertationis hujus parte priori, evoluit & simul, quantumvis brevissimis, inculcavit hanc virgam floridam esse typum Christi ex mortuis resuscitati: quod quum nos ulterioribus rimari, atque qua decet brevitate ostendere instituerimus, certo certius speramus fore, ut omnibus, quæ hac de re, calamo non minus festinanti, quam vacillanti, in medium prolaturi sumus, mitem, Candide Lector, addas limam.

§. IX.

Quando animum nostrum ad perlustrandum amplissimum non minus, quam artificiosissimum universi hujus theatrum advertimus, deprehendimus in eodem stupendam copiam & varietatem rerum nobis obviarum, quas cur DEUS sapientissimus præ cæteris æque possibilibus, quæ intellectui Divino, obversabantur, actualitate induerit, sapientissimas,

easdemque perfectionibus suis convenientissimas, quin DEUS habuerit rationes, nulli dubitamus, sed quemadmodum res sese habet in systemate mundano, ita & in oeconomia gratiæ, quam revelatio Divina nobis exhibet miraculisque obsignat, hoc est, rationes habuit DEUS sufficientissimas, cur unam rem præ cæteris, in se æque possibilibus in miraculis patrandis adhibuerit. Nos reliqua impræsentiarum sicco transimus pede, quum ad solum baculum Aaronis miraculo ornatum attendere nobis constituerimus. Hunc baculum cur DEUS præ cæteris in miraculo, ad stabiliendum sacerdotium Aaroniticum patrandum adhibuerit, ipse Spiritus Sanctus in Epist. ad Hebr. cap. IX & commate 4. indicat, quemadmodum in parte priori jam a fratre meo observatum est. Verba Apostoli sunt hæc: *Χρυσῶν ἔχουσι θυμιατήριον, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικαλυμμένην πάντοθεν χρυσῷ, ἐν ᾗ αἱ σέμνη χρυσῇ ἔχουσι τὸ μέννα, καὶ ἡ ῥάβδος ἱερέων ἡ βλαστήσασθαι, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης.* Sed quandoquidem Apollolus in his verbis simpliciter tantum, hoc est sine addita explicatione, qua ratione virga hæc Aaronis Christum præfiguraverit, inter cetera, quæ in Arca fœderis adservabantur, nominat virgam hancce floridam, factum est, ut viri eruditi in typo hocce exponendo in mira sententiarum abiverint divortia. Nos, ut in hoc nodo solvendo eo felicius nosmet expediamus, inter typos nimis generales, minus principales, magis principales, seu secundarios & primum distinguendum arbitramur: occurrunt in scriptura Sacra multæ res, quæ ob si-

militudinem & convenientiam ad varias alias res delineandas pulchre quidem adhiberi possunt; pulcre inquam, sed non ex intentione Spiritus Sancti. Hinc etiam virgam Aaronis floridam ob convenientiam, in variis circumstantiis obviam, ad adumbrandas varias alias res, a viris, ingenii alacritate conspicuis, adhibitam legimus, sed hic significatus typicus potius in Scripturam infertur, quam ex ea efferrur, eamque ob rem nullam habet vim arguendi. Hæ vero acceptiones cum sint adeo multæ, ut illis enumerandis, nedum iudicio discutiendis, nec cartulæ hujus angustia, nec vires meæ juveniles sufficiant, nonnulla tantum, quæ instituto nostro faciunt, quod satis est, delibabimus & quasi obiter percurremus.

§. X.

Typi nimis generales sunt ejusmodi applicationes, quibus virga Aaronis florida ad designandas res a Spiritu Sancto non intentas, sed ab ingenio fecundo fictas adhibetur, Hæ acceptiones in tantum laudandæ sunt, in quantum cum Analogia fidei intimis non confligunt cornibus, ceteroquin sunt rejiciendæ & penitus proscribendæ. Hi, quorum sensus hæ applicationes nimis generales mirum quantum titillant, in quatuor inprimis abeunt classes; quidam enim cogitationes suas in ipsa virga figunt eandemque vel Mariæ, vario admodum respectu consideratæ, vel superbix vel denique disciplinæ faciunt typum,

pum; sed quum hæc non mereantur attentionem, illis recensendis superfedemus. Quidam typicas suas significationes ad solum Aaronem referunt, papamque Romanum, in Throno suo fulminantem, heic se videre somniant, cujus figmenti refutatio tanto minus in præsentī necessaria est, quanto certius constat Aaronem non fuisse typum pontificis Romani, sed solius Christi, qui semel per sanguinem suum sanctum sanctorum ingressus, reconciliationem æternam toti mundo adquisivit. Qui amygdalam virgæ hujus de Scriptura ita exponunt, ut per corticem litteram, per testam allegoriam & per nucleum moralitatem intelligant, digni non sunt, qui hic recenseantur: adeo namque futes hæ videntur cogitationes. Nonnulli ad crucem delineandam eandem adhibent, adeo ut cortex amygdali comminationem pœnæ æternæ amarissimam denotet, testa duritie sua effigiem lamentorum pœnitentialium exhibeat, & nucleus jucundissimum vitæ æternæ prægustum præfigurer. Aliquando Christum in Amygdalis eo quarunt modo, ut cortex carnem ejus, testa animam & nucleus Divinitatem significet. Aliquando quoque de Maria totum amygdali explicant mysterium, non tamen eo modo ac illi faciunt, quos antea jam annotavimus; illi enim ita rem suam instituunt, ut Mariæ, nescio, quibus præjudiciorum incantationibus fascinati, cultum adorationis seu religiosum adserere queant; hi vero, de quibus jam loquimur, beatæ hujus virginis personam miraculoso hocce amygdalo ita depictum eunt, ut per corticem maximam illam ama-

amaritudinem, qua virgo hæc ob filii sui contumeliosam mortem adfecta est, exhibeant; testam ad delineandam fortitudinem fidei, qua omnes suas calamitates, quantumvis gravissimas, seu victrix insuperabilis, felicissime superavit, effingant; nucleum autem dicant esse gaudium illud summum, quod resurrectio Salvatoris nostri, in sanctissimo Virginis hujus pectore excitavit. Sed cur in has ingeniosas inciderint expositiones, rationem in propatulo esse existimaverim; quia tradunt amygdalum cortice viridè, quæ ligneam amygdali testam, ubi nucleus deprehenditur, obteggit, indutum esse. Quidam denique, qui quartam & ultimam absolvunt classem, omnia, in virga hac obvia, conjunctim considerant, ecclesiamque Christianam, cum adscripto lemmate: Nihil desperandum est, hac effingi volunt. Confiteor hac in re aliquam cum ecclesia vere Christiana dari convenientiam, quod scilicet Ecclesia Christi ab hominibus, qui carnali Sapientiæ mundanisque voluptatibus indulgent, variis persecutionum generibus haud aliter ac Aaron in Sacerdotio suo ab Israëlitis conturbatus est, sæpissime ita concutitur, ut tota ejus facies videatur quasi arida, & tyrannica persecutionum macie penitus flaccida; sed quemadmodum Aaron per baculum aridum quidem, sed gratia Divina florescentem amygdalasque ablactantem a murmurationibus Israëlitarum liberatus est, ita & ecclesiam Divina gratia florescere facit, & a sævientem persecutionum furore liberat. Atque, ut DEO a-

mygdalas spirituales, hoc est, multos filios, quasi mater fecundissima, ablaetet, efficit. Ast licet illas allegoricas amygdali corticis, testæ & nuclei significationes, quas modo attrulimus, ad ecclesiam aliquatenus applicari posse non negemus; inde tamen non sequitur, quod Spiritus Sanctus eas intenderit, quia hoc ex ipsis sacris pandectis demonstrari non potest.

§. XI.

Ad typos minus principales virgæ Aaronis florescentis jam evolvendas ordo rei nos ducit. Perquos, eos innuimus, qui licet non ex intentione Divina revera tales sint, proprius tamen accedunt scopo Divinitus intento. Sic in Christianismo, varia nobis sunt obvia, quæ baculo Aaronis arido, per potentiam tamen Divinam florescenti, adsimilari possunt. Homines enim haud aliter ac baculus ex arbore excisus, per lapsum in summam miseriam detrusi & in statu suo naturali quasi tabefacti, imo, mortui sunt; quando vero arcam DEI hoc est ecclesiam ingrediuntur & Salvatori suo Christo, quemadmodum palmes viti, inseruntur, mirifice florescere incipiunt, Amygdalasque fidei maxima cum copia ablaetant & sunt quasi arbores plantatæ juxta rivus aquarum Psalm. L: 3. Nam quemadmodum baculus, seu virga Aaronis arida erat sine radice, humore, & quæ sunt cetera, quæ ad florem

rem fructumque producendum erant necessaria, ita & homo extra radicem suam, puta Christum, destituitur humore vitæ aliisque, quæ ad felicitatem veram obtinendam requiruntur, adeo ut non possit non citius serius in miseria peccatorum, ceu in siccitate spirituali, penitus flaccessere; in Christo autem, ceu in arca fidei, justus ut palma germinabit, ut Cedrus in Libano crescit. Plantati in domo Domini in atris DEI nostri germina profundit, adhuc abundabunt in canitie, pingves & virentes erunt; ut verba audiunt in Psalm. 92: 13, 14, 15. Huc referri possunt, Hugonis Cardinalis verba in Comment. ad Num. 17: *Virga est Christianus, qui germinat in Christianismo, frondescit in baptismo, florescit in bona conservatione, fructificat in prædicatione. Et Augustinus in serm. 69 de Temp. Qui credit in Christum, primum moritur, deinde renascitur; primum germen est prima in Christo confessio: Secundo prius frondescit, ubi renatus donum gratiæ & Spiritus Sanctificationem recipit. Deinde flores profert, luci profecit & suavitate morum decoratus & fragrantiam misericordiæ & benignitatis effundit; tandem adfert fructus iustitiæ, quibus non solum ipse, sed viam aliis præbeat, proferendo ex se verba fidei & Scientiæ DEI.* Quando Virgam hanc Aarons floridam ad poenitentiam adumbrandam referunt viri eruditi; haud minorem deprehendunt inter has res convenientiam: Nam ante poenitentiam homo, ceu separatus a DEO & Ejus ira macieque peccati arefactus repræsentat virgam Aarons, ante

B 2

quam

quam per miraculum mutaretur, sed in poenitentia homo dolore peccatorum veluti stupenda iræ Divinæ flagrantis ariditate concussus refugium suum ad propitiatorium, hoc est, Christum sumit & quasi a Mose, hoc est, Lege Divina ad Salvatorem transportatur, haud aliter ac baculus Aaronis aridus coram testimonio a Mose ponebatur, ubi deinceps homo, quemadmodum de virga hacce Moses retulit, miraculo fidei & iustitia Christi acquisita induitur & exornatur, adeo ut flosculos fidei suavissimos producat atque Amygdalas amoris abundantes coram mundo excussa peccatorum nocte ablactet & conspiciendas præbeat, hoc est, faciat ut lux sua, Divina gratia accensa, radios suos circumquaque late dispergat; quemadmodum virga Aaronis a Mose ex arca exportata folia, flores Amygdalasque in conspectum populi Israëliti, ceu spectaculum quoddam Divinum protulit. Et tandem post poenitentiam ad instar baculi Aaronis in arca repositi & in posterum adservati, homo in unione cum DEO apud Salvatorem suum Christum manere floresque suos retinere ardentissimarum precum suffitu perennat, nec unquam quamdiu mortalem & fragilem hanc agit vitam marcescit, sed florens æternam ingreditur beatitudinem. Sed ut verbo hæc omnia expediam: Quemadmodum virga Aaronis, quantumvis arida, sola virtute Divina, modo vere miraculoso & nobis incognito floruit; ita & ex gratia & Misericordia DEI, virtute verbi Divini sine ulla hominis opera ac viribus ratione admodum

obstrusa ex incredulo fidelis & Filius DEI nascitur. Hinc Calovius in Comment. ad V. S. Num. 17. 8. *Ipsē 1. Christus in nobis germinat fidem, & profert flores per confessionem ac fructus per boni operis executionem, efficit denique, ut ex aridis nostris pulveribus rore gratissimo sanguinis sui irrigatis, Esa. 26: v. 29. nova predeant quasi germina Job. 12: 24. & ossa nostra tanquam herba germinatura sint, Esa. 4. Quod denique virga Aaronis florida sit typus resurrectionis mortuorum, pro certo futuræ, iisdem fere argumentis ex similitudine deductis adstrui potest; nam quemadmodum virga Aaronis, utpote arida, omnibus humoribus in flores fructusque convertendis destituebatur; ita corpora per putrefactionem, quo ad suam fabricam & structuram, a DEO sunt destructa in sinu terræ, ut omnes eorum particulæ a mutua cohesione separatæ in pulverem abiverint; per omnipotentiam vero Divinam, ad instar virgæ Aaronis in arca foederis, foliis, floribus & amygdalis exornatæ, omnes particulæ discipatæ ad formandam atque constituendam structuram corporis colliguntur, & mutua cohesione combinantur, adeo ut pro fabrica corporis caducæ atque destructibilis, indestructibilitatis atque immortalitatis floribus se induant atque felicissimæ æternitatis amygdalis exornata & cum animabus suis unita e sinu terræ prodeant atque ad cœlestia habitacula incolenda transponantur, velut Apostolus ait I Cor. 15. *Seritur corpus cum corruptione, suscitatur cum incorruptione. Seritur fœdum, suscitatur**

cum gloria: Seritur omnium virium experts, suscitatur potens. Seritur corpus animale, suscitatur spirituale. Pulcre hæc omnia, quæ de virga Aaronis florida, jam in Typica accommodatione absolute considerata differuimus, dicuntur, sed non probantur; quia sensus mysticus & acceptiones typicas vim argumenti non habent, nisi ex scripturis demonstrari possint illas ipsas res per intentionem Divinam designatas esse, vel quod in præsentem idem est, quod ex scripturis ostendi non possit per virgam Aaronis floridam Spiritum Sanctum typice indigitatum ivisse Christianismum, poenitentiam virescentem & resurrectionem mortuorum pro certo futuram. De his enim nihilum quidem in tota scriptura existat.

§. XII.

In antecedente § diximus virgam Aaronis floridam, in accommodationibus typicis minus principalibus, etiam relate & respectu simul habito ad arcam fœderis, tabulas legis urnulamque mannæ a viris eruditis considerari solere, quas ut jam paucissimis perlustremus instituti postulat ratio. Dicunt quidam per arcam adumbrari cor hominis, in quo auræ urna, id est, fides, quæ mannam cœlestem seu Christum cum ejus merito adprehensum adservat, & virga Aaronis florida, id est oratio, pia devotione mentisque venerabundæ suffitu

fitu ardens & spe quasi affluens; vel ut verbis B. Waltherii in epistola ad Hebr. conc. 45. p. 577. utar: Sit cor tuum mystica arca, in qua circumferantur tabulae Moſis seu decem praecepta ad vitam recte instituendam, Manna Articulorum fidei & florida virga serie orationis. Quidam arcam adferunt esse typum mysterii Trinitatis; ita ut virga denotet omnipotentiam Divinam tabulae omniscientiam, manna beneficentiam; illa Patri, ista Filio & haec Spiritui Sancto adjudicatur, teste eodem Walthero. Quidam heic ecclesiam delineari adfirmatum eunt: Hinc Dietericus in antiq. Bibl. p. 204. his verbis praesentem effert rem: *Typica Judaeorum arca continebat tabulas manna & virgam; mystica nostra ecclesiae arca in suis Sacramentis continet Divinam, gratiam, qua vel ut tabulis docemur, pascimur, tanquam virga dirigimur & corrigimur. Nec continet solum, sed & eam confert per haec ipsa sacramenta, & Divinitus parata instrumenta, quorum interventu applicatur omnibus non indigne suscipientibus virtus meritorum Christi* Sed ut in ecclesia variae sunt functiones, ita & multi in hac re vario se expediunt modo. Ecclesia quum tribus constituatur hierarchiis, inde tabulas Moſis putant accommodari posse statui ecclesiastico, cui Lex & Evangelium, ceu duae tabulae Christi, concredita sunt; virga Aaronis hic statum politicum depingit; quia hic virga directrice correctriceque, hoc est, sceptro imperii bonos & malos in finem societatis civilis obtinendum dirigit & gubernat; manna vero statum ita

oeconomicum, qui ex benedictione Divina in fudore vultus sui, panem, vitæ sustinendæ necessari-um, sibi acquirit. His accedunt & illi, qui ita se impræsentiarum explicant, ut, quemadmodum in arca adservabantur manna, virga & lex, ita & in ecclesia manna cœlestis, id est, Evangelium, virga, id est, crux & tribulatio & Lex Divina, quæ homini cognitionem & cultum DEI injungit, sedem habeant suam, ut reliqua ejusmodi, quæ a quibusdam hac in re conjiciuntur, silentio prætereamus.

§. XIII.

Per typos magis principales intelligimus illas mysticas virgæ Aaronis floridæ accommodationes, quas Spiritus Sanctus patrato hoc miraculo simul intendit, & erant hi typi duo, unus ad ministerium Sacerdotale obsignandum, & alter, idemque primarius, ad Christum, quem Sacerdos summus Aaron Veteris Testamenti præfiguraverat. In his itaque & præsertim in typo primario eruendis adstruendisque ipsa propositi nostri vertitur cardo. Inter virgam hanc & Sacerdotium aliquam typicam accommodationem ab ipso Spiritu Sancto intentam intercedere urgent nonnulli interpretes, quod & ipse scopus miraculi hujus videtur inculcare. Hinc factum est, ut in typo hoc, ad antitypum (scilicet secundarium, qui ut existimant est Sacerdotium in

genere & Leviticum in specie) referendo haud parum iidem defudaverint, indeque inprimis ministrorum indignitatem, Ministerii dignitatem & summam ejusdem utilitatem conati fuerint deducere. De singulis seorsim breviter differamus. Primum nos excipit indignitas ministrorum, qui a se ipsis ad arduum Sacerdotale munus obeundum tantum abest, ut sint apti, ut potius aridæ atque ad flores fructusque ferendos inhabili virgæ adsimilentur. *Quis est Paulus, quis autem Apollos, nisi ministri, per quos credidistis & ut cuique Dominus dedit. Ego plantavi, Apollos rigavit; Sed DEUS dedit crescendi vim. Itaque neque is, qui plantat, est aliquid, & is, qui rigat, sed DEUS qui dat crescendi vim, inquit Paulus in Epist. 1 Cor. 3: 5, 6.* Qui vel tantillum pensitaverit gravitatem amplitudinemque functionum, quibus munus Sacerdotale est obnoxium, facillime deprehendet, eidem rite gerendo administrandoque vix ac ne vix quidem, sine speciali Divina gratia auxiliante, humeros mortales esse pares, sed sunt, ut virga Aaronis, arida ad flores fructusque ministerii spirituales edendos inidonei, nisi gratia Divina id præstet. *Præterea ea quoque ministrorum legitima vocatio est, quæ fit populo præsentē, spectantē & approbantē, Mose vero seu Magistratu vota colligente & dirigente, sed assumente virgam ex manu Aaronis, tunc enim DEUS floriditate singulari approbat, quem præ aliis elegerit. Quod si omnia tam candide agerentur in electione Ministrorum, ut hic in colligendis virgis res paracta est, non ar-*

C

das

das virgas ecclesia inter suas numeraret; ut vere dici possit: Multiplicasti; Domine, gentem, sed non magnificasti letitiam. Es. 11: 3. Inquit von Stöcken in Diss. de virga Aaronis florida pag. 70. Alterum est dignitas ministerii, quod DEUS, ceu institutum a se solo constitutum, miraculo confirmaverat; adeo ut dignitas hæc non eam tantum ob rem sit maxima, quod omnes, quibus hoc absolvitur ministerium, functiones sint sanctissimæ, solamque DEI gloriam & salutem hominis intendant, verum etiam quod ortum suum immediate a DEO ipso trahat, & in ipsa prima institutione miraculo sit stabilita; præterquam quod involvat in se potestatem ecclesiasticam, quæ consistit in verbi Divini prædicatione, Sacramentorum dispensatione, recta clavium cœlestium usurpatione, & disciplinæ ecclesiasticæ administratione; quod virga præfiguratur; hoc tamen ita non est intelligendum, ut Pontifici volunt, quod ministerio Sacerdotali competat virga regum, hoc enim falsissimum est, & Christus nomine pastoris, qui virga sua non tam regit quam dirigit oves suas, refellere voluit. Dicunt & insuper virgam depingere vitam rectam & bonis exemplis exornatam Sacerdotum; quia quemadmodum virga Aaronis non erat curva & nodosa; ita & vita ministrorum a curvitate vitiorum & nodositate peccatorum libera esse debet Legique Divinæ conformari. Hinc quoque Amygdalam vigilantia Sacerdotalis typum existimant, quia hieme ad finem vergente, prima quasi evigilat, hoc est, floret, ita & cura

cura pastorum tempeſtiva ſemper ſtationi ſuæ vigilat; ne rapaci luporum voracitati eccleſia pateat.

Elegantiffima ſunt verba Ambroſii de hac re: *Audite me duces & rectores Chriſti: audite me rogantem vos & pariter timentem, & honorem ſacerdotalem demonſtrare volentem, ut eum honoris nobis prerogativum monſtramus, merita etiam congrua requiramus. Dignum eſt enim, ut dignitas ſacerdotis prius noſcatur a nobis, & deinde ſervetur a nobis, ut Pſalmo-graphi ſententia repelli queat a nobis: homo cum in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt jumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis, Pſalm. 49: 14. Vides nihil in Sacerdotibus plebejum requiri, nihil populare, nihil commune cum multitudine, ſobriam a turbis gravitatem, ſeriam vitam, ſingulare pondus dignitatis ſibi vendicat dignitas Sacerdotalis. Quomodo enim poteſt obſervari a populo, qui nihil habet ſecretum a populo, nihil diſpar a multitudine? Quid enim in temiretur, ſi ſua in te regnoſcat, ſi nihil in te aſpiciat, quod ultra ſe inveniat, ſi qua in ſe erubeſcit, in te etiam offendaſt? Supergrediamur igitur ſtrata gregalis converſationis; ſit noſtra vita anguſtior, virtus exuberantior, trames preſſior, fides ſublimior, Callis arctior, vigor mentis exundans, ſit greſſus ad ſuperiora. Nihil eſt in hoc ſeculo excellentius ſacerdotibus, ſi, quod ſummus profeſſione, actione potius, quam nomine demonſtremus, ut nomen, congruat actioni, actio reſpondeat nomini, ne ſit nomen inane, & crimen immane, ne ſit honor ſublimis, & vita deformis, ne ſit deiſica profeſſio, & illicita actio. Sacerdos debet eſſe Chriſti a-*

lunus a peccatis segregatus, Rector, non raptor; speculator, non spiculator; dispersator, non dissipator. Pius in iudicio, iustus in consilio, devotus in Choro; stabilis in ecclesia, sobrius in mensa; prudens in letitia, purus in conscientia; assiduus in oratione; patiens in adversitate; lenis in prosperitate, Dives in virtutibus, expeditus in actibus, sapiens in sermone, verax in predicatione, Accedat ergo sacerdos ad altaris tribunal ut Christus, assistat, ut angelus, ministret, ut sanctus populorum, efferat vota, ut Pontifex interpellet pro pace ut mediator, pro se autem exoret ut homo; huic expedit, ut Divinae laudis sit amator, religiosus in se, humilis corde, & erga proximorum errata passione compunctus. Tertium adhuc cujus effigies typica fuit virga Aaronis florida ratione sacerdotum, est utilitas ministerii & fructus ex ejus opera sperandus. DEus enim quemadmodum per omnipotentiam suam in virga Aaronis, quantumvis arida, flores florescere Amygdalasque maturescere fecit; ita & per ministerium, virtute verbi predicationis munitum, homines spiritualiter mortuos vivificat, regenerat, fide justificante donat & bonorum operum floribus exornat. Qui inquit v. Stöcken in Diff. lit. p. 79. Obnixè omnia agunt, ut suo satisfaciant officio; sunt virgæ Aaronicæ similes, & in sua officii virga ostendunt perpetuum vigorem, studia nempe & desideria, DEO summa animi intentione & attentione, & auditoribus suis ea, qua par est, diligentia serviendi; perpetuum florem, externam nimiorum conservationem, quæ sit honesta, modesta, nemi-

nique molesta, & amygdalas decorum, quæ sunt omnis generis opera, in officio & extra officium, si vel mali corrigendi vel boni confirmandi; vel mœsti consolandi, vel ægroti visitandi, vel moribundi appellandi. Vel pœnitentes absolvendi, vel simplices informandi.

§. XIV.

In accommodatione primaria ad Christum non uno se expediunt modo commentatores. Nonnulli enim ut Augustinus, Gregorius, Justinus Martyr, Bernhardus, Lutherus, alique Virgam Aaronis typicam ad nativitatem Christi depingendam applicant; nonnulli Christum hac delineari virga adserunt ratione Personæ & officii tam Sacerdotalis quam Regii; alii hunc referunt typum ad conditionem generis, matris, temporis, beneficii & quæ sunt cetera ejusmodi; Alii denique contendunt Spiritum Sanctum mystica hacce virga adumbratum ivisse incarnationem, passionem & resurrectionem Christi. Nobis tria hæc ultimæ sententiæ momenta seorsim expendenda sunt. Aaronis virgam floridam esse typum Christi ex Epist. ad Hebr. 9: 4. collato cum versu 9. evidens satis est; quia disertis verbis inter illa, quæ Christum in veteri testamento præfiguraverant, refertur hæc virga. Arca & propitiatorium repræsentabant Christum, in quo, ut in sancto sanctorum & propitiatorio, præsens & propitius est DEUS, Lex impletur & foedus DEI ratum efficitur Rom. 3: 25. Thurribulum aureum figura-

vit preces Christi, ut summi Pontificis Apoc. 8: 34. Manna quoque Typus Christi, ceu panis animi cœlestis, fuit, ut ipse Christus hoc sibi vindicavit Joh. 16: 31--35. Hinc prono alveo fluit, etiam virgam, quæ inter hæc numeratur, fuisse typum salvatoris nostri, nam quemadmodum Aaron in reliquis omnibus muneris suis partibus typice designavit Christum, ita quin idem dicendum sit de virga, quæ ad ipsius munus maximum habuit respectum, nullum est dubium. Confirmat hoc quoque consensus patrum. Eviſto itaque virgam hanc in genere typum fuisse Christi, jam speciatim dispiciendum, quonam respectu eum delineaverit, & quidem primum respectu incarnationis. Ejus sane intuitu in multis Prophetarum oraculis appellatur virga, furculus e. g. Es. 11: 1. 4: 1. Zach. 3: 1. 8. Et quia ut homo, rami, virgæ aut furculi adinstar prodiit ex utero materno, in altum excrevit & fructus tulit præstantissimos, saluberrimos. Porro supra monitum est omnes scipiones principum fuisse ex eodem arboris genere amygdalino, adeoque Aaronis simillimum fuisse reliquorum baculis, ita Christus per incarnationem naturæ humanæ, excepto peccato, factus est particeps & similis Hebr. 2: 14. Propheta & sacerdos ex fratribus. Nonnulli hoc loco solent ariditatem virgæ Aaronis comparare cum vili ex matre paupercula ortu, quo & v. Stöcken verba hæc tendunt. *Non Davidem inquit v. Stöcken in Diss. cit. 83. sed Isai Davidis patrem nuncupat Propheta, ut indicaret humilitatem & de-*
spe-

speciem hujus stemmatis, circa tempus orientis Messiae. Sicut enim Deus ex Isai hominis privati & civis Bethlehemitici stirpe regem sibi eligit potentissimum, Davidem; ita nasciturum intimat hoc nomine Propheta Messiam, ex eodem stemmate, sed valde depresso, & ad incitas ut ita dicam redacto. Virga Aaronis ut jam dictum, non naturali virtute & humore, quippe qui nullus fuit, folia, flores amygdalasque produxit, sed miraculo Divino, seu solo voluntatis Divinae actu, sine natura adjuvante, Christus quoque in utero materno non ex semine virili & vi naturali, sed ex obumbratione virtutis altissimi conceptus est; quod Bernhardus ulterioribus sic exposuit. Virga ecce protulit quod ante non habuit, non radicata plantatione, non defossa surculo, non facundata seminario, ut tamen cum illi deessent universa naturae jura, protulit virga, quod nec semine suggeri potuit, nec radice. Virga ergo potuit contra naturam nunces producere. Virgo potuit contra naturae jura filium generare. Adverti 3. Omnes flores & amygdalæ in virga Aaronis prodeuntes, fuerunt veri flores & veræ amygdalæ, quamvis vi naturali non producta, ita ex Maria verus homogenitus est, licet virili semine non conceptus. Si ad tempus utriusque, tam quo virga Aaronis flores fructusque produxerat, quam quo Maria Filium Suum Christum in lucem edidit, animum nostrum advertimus, deprehendimus utrumque nocte evenisse. Sed quamvis virga Aaronis nocte fructibus exornata fuerit; tamen ab omnibus Judæorum tribubus, nocte excussa, con-

conspiciebatur; sic quoque Christus in stabulo bo-
um spissis tenebris orbem est ingressus, ab angelis
pastoribus, nocte stationem suam gregalem agentibus,
annunciatus, visitatus, & tandem toti mundo
prædicatus est, sicque omnia, quæ nocte evene-
rant, luculentissimis radiis evangelii per totum
orbem effulsérunt.

§. XV.

Passionem quoque Christi hac virga depictam
esse volunt interpretes Scripturæ, nam quemadmo-
dum virga Aaronis erat arida, a radice sua exci-
sa, atque sic humoribus suis exempta, adeo ut vix
unquam quis sibi persuadere potuisset eandem fo-
liis, floribus & amygdalis exornatum iri; ita &
Christus in statu exinanitionis, possidebat quidem
Divinitatem, ita ut humanæ naturæ non tantum
communicata fuerit stupenda Divina Majestas,
verum etiam ita, ut illam, si sapientiæ ipsius infi-
nitæ placuisset, usurpare potuisset, *sed ille exinani-*
vit semetipsum, & formam servi accipiens, in simi-
litudinem hominum factus & habitu inventus, ut ho-
mo, humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad
mortem, mortem autem crucis, Phil. 2: 5, 6, 7, 8.
Imo adeo similis factus est virgæ aridæ, ut vilissi-
mum omnium mortalium, secundum Proph. Esai
vaticinium. 53. videretur. Ira Divina, quæ ipsum
ob deliquia nostra aggressa est, ita eum exurebat
ut ex toto exaruerit & quasi exustus visus sit; hinc
ipse Salvator exclamat, Psalm. 22: 16. Exaruit vel
ute.

ut testa virtus mea. Nam in intellectu suo infinito non tantum mala, quæ peccata totius mundi cum horrendis suis consequentiis, coram Justitia DEI promeruerant, vividissime repræsentavit; verum etiam in sanctissima ejus voluntate dolores excitati sunt exquisitissimi & infinitæ gravitatis. Videmus ergo virgam Aaronis in passione aridam, sed madidam quoque & sanguine Servatoris tinctam in monte oliveti, sudantem sanguine, quem succum dixeris aridæ hujus virgæ, sub onere peccati & iræ Divinæ expressum; vides virgam in palatio Cai-phæ, sub colaphis & fustigationibus rubentem; in prætorio, variis accusationibus & calumniis maculatam; in aula Herodis, varie & indigne tractatam; a militibus castigatione fere attritam; in Golgatha fastigio in ludibrium quidem, sed in salutem quoque totius mundi suspensam, ibidemque a Sacerdotibus dilaceratam, a militibus vulneratam, a morte excisam & occisam, a Josepho linteis involutam & in sepulcro depositam. O variam hujus virgæ fortunam! quis credidisset eam pristino nitori & flori iri restitutam. Verba sunt V. Höcken in Dissert. citata pag. 89. In primis tamen cum morte & sepultura Servatoris contenditur, idque perquam eleganter & commode, ariditas & status scipionis Aaronici paulo ante quam Tabernaculo inferretur. Fuit tum, ut reliqua regni vegetabilis arefacta & a trunco suo & radicibus separata expers vitæ vegetativæ. Christus pariter verissime erat mortuus. Corpus ejus in sepulcro jacebat sine ullo vel minimo vitæ signo. Cape porro novam convenien-

nientiam inter hæc comparationis membra. Antequam experientia a DEO promissa susciperetur, Aaronis baculus probe examinabatur. Nullum enim est dubium, quin invidia percita capita reliquarum tribuum summa sollicitudine dederint operam, ut certo constaret aridum esse scipionem fructui ferendo imparem, quod sine accurato examine obtineri nequibat. Idem omnino Christi hostes observabant, non prius eum relinquentes; quam certi de morte ejus essent. Ipse Pilatus non prius annuit petitioni de corpore tollendo de cruce, quam a Centurione certior fieret de mortis veritate.

§. XVI.

His leviter adumbratis ad ultimum momentum, quod quasi fastigium omnium miraculorum absolvit, puta resurrectionem salvatoris nostri gloriosissimam, victoriaque flore exornatissimam, viam dirigamus nostram. Moriente heroe vitæ nostræ, tota natura quasi exhorruit, adeo ut lumina cœli quoque moestissimis tenebris suam induerint faciem, sed hostes salvatoris, tantorum spectaculorum metu quantumvis haud parum percussi, ipse tamen victoriæ exultare cœperunt, quum videbant Christum, capere inclinato clamoreque Heroico, vitam suam suam morti reliquisse & in sepulcro positum quiesvisse; haud aliter ac principes tribuum Israelitarum spe effulgebant muneris Sacerdotalis obtinendi, quod Aaron jam sibi vindicaverat, quando Moses baculos eorum collectos in Arcam una cum Aaronis baculo intulit, ibique per noctem manere fecit. Sed Moses cum mane Arcam ingressus est & baculos sine miraculi ornamento, excepto Aaronis scipione, qui solus miraculo floruit, extulit ac singulis principibus suum reddidit, non potuerint non ex tristi hocce theatro, spe jam in totum amissa, mirum quantum contristari; ita & hostes

Christi & tota diabolorum phalanx, tremantes illum triumphantem spectabant, cum videbant Christum non solum spiritibus, infernalibus, seu victorem excellentissimum, predicare condemnationem promeritam, verum etiam primo diluculo, seu triumphator, plane incomparabilis, e sepulcro, quantumvis custodia militum servato, prorupisse, adeo ut suis jam dicere potuerit. *Ego vivo & vos vivatis* Joh. 14. Corpus Christi, quod saviente ira Divina in ligno Crucis jam exaruit, variis atque horrendis contumeliis adfectum, & quasi mactatum, in sepulcrum intrudebatur, sed mane sole oriente, perpetuo & nunquam marcescibili non minus, quam gloriosissimo immortalitatis flore vestitus resurrexit, & spem fidemque Aaronis hoc est, omnium, qui in eum sperant, fidelium, de vita æterna obtinenda, gloriosaque victoria ab hostibus spiritualibus reportanda, confirmavit & quasi sigillo omnipotentis suæ obsignavit, atque quod culmen omnis fiduciae & promissionum divinarum est, resurrectioni mortuorum viam aperuit planissimam solatiumque copiosissimam; adeo ut jactantibus, verbis infernum & mortem quasi provocare atque dicere queant: *Absorpta est mors in victoria, ubi tua, O mors victoria? & tuus o sepulcrum aculeus? Aculeus vero mortis est peccatum; vis autem peccati lex. DEO autem habetur gratia, qui dat nobis victoriam per dominum nostrum JESUM Christum.* 1. Cor. 15: 54-57. Virga Aaronis floribus & amygdalis maturis abundavit, ita & corpus Christi qualitatibus glorificatis e sepulcro prodivit, omnesque illas infirmitates, quas ob genus nostrum sibi assumpsit sibi ex toto exiit, viriditateque æternitatis suum vestitum vivit corpus, adeo ut idem, quem admodum baculus Aaronis in arca in posterum adservatus est, in conspectu DEI, secum in Cælum cælorum transtulerit & eodem in æternum DEO Patri appareat. Ex illis, quæ in præcedentibus adferamur vivimus, constat Amygdalum omnium ar-

borum, frigore temporis hiemalis excusso, primum flores atque fructus reddere, quo resurrectionem Christi vividissime delineavit, quia Christus primus omnium resurrexit atque sic *primitia eorum*, ut Spiritus sanctus ipse locutus est 1 Cor. 15: 20. *qui obdormierunt, factus est*: & non hoc solum, verum etiam fundamentum resurrectionis mortuorum factus est, adeo ut si Christus non resurrexisset, nec nos resurgeremus. Resurrectio enim Christi est apex & quasi sigillum reconciliationis nostræ, qua sublata, evanescit omnis spes & fides. Ut pote Paulus ostendit 1 Cor. 15: 11. Nam quemadmodum Virga Aaronis, miraeulo ornata, erat sigillum quoddam, quo, cœu base Divina atque immota, confirmatio Sacerdotii, Aaroni Divinitus vindicati, innitebatur; ita & res sese habet in præsentem cum resurrectione Christi, quæ est basis resurrectionis mortuorum. Virga denique Aaronis simul folia edidit, floruit & Amygdalas vi Divina produxit, ita & regnum gratiæ in resurrectione Christi fundatum, vi ac virtute hujus resurrectionis, DEO Filios generat, adultos maturescere facit & Patres producit. Forent quidem multa alia, quæ adhuc de virga nostra florida adferri possent, sed quum plurimæ rationes breviter nobis injungant, dictis acquiescimus, DEOque ter optimo maximo, unico & soli, qui nobis vires concesserit, nunquam terminandam devovemus Gloriam.

